

Förbundet för Ekoparken

2026-02-26

Åtgärder och frågor inom Nationalstadsparken och i Järvakilen för att utveckla Nationalstadsparkens värden

Poängen med en omfattande lista över åtgärder och frågor

Nedan listas ett mycket stort antal åtgärder och frågor som kan bidra till att utveckla parkens värden vad gäller biologisk mångfald, kulturmiljöer och kulturlandskap samt rekreationsmöjligheter. Vissa, mindre åtgärder och frågor kan vi ta itu med genast. Andra, större åtgärder och frågor kräver lång förberedelse och omfattande påverkansarbete. Vissa åtgärder och frågor är akuta. Det är många åtgärder och frågor och på många olika områden. Vi och andra – det finns många andra intressenter i parken som är engagerade i dess utveckling – kommer inte att kunna genomföra allt. Poängen med listan är då att vi klart kan se vilka prioriteringar vi och andra gör och vad som återstår att göra. Och slutligen är listan bra för att vi inte ska glömma bort de åtgärder och frågor som tills vidare blivit bortprioriterade.

Nationalstadsparken är mycket värdefull som den är i dag men den har också en mycket stor utvecklingspotential. Det är denna potential vill vi framhålla, ta till vara och snarast börja förverkliga.

Listan är organiserad i tre grupper: biologisk mångfald, kulturmiljöer och kulturlandskap samt rekreationsmöjligheter. Flera åtgärder och en del frågor har två eller flera funktioner.

Listan är ett levande dokument och kan förändras genom att nya åtgärder eller frågor tillförs, ändras eller tas bort.

Vi är intresserade av och önskar ta del av andra aktörers planer för att utveckla parken. Vi är också tacksamma för om andra aktörer är intresserade av våra planer.

Biologisk mångfald

1. Bergiusdalgången – ett återskapande av Experimentalfältet. Bergiusvägen – den överstora som nu används för parkering i stor utsträckning – bör smalnas av, en gångtunnel tas bort. Jonas Berglund har gjort en landskapsplan för hela dalgången från Roslagsvägen till Lappkärret. Förbundet för Ekoparken har i samarbete med Djurgårdsförvaltningen lyckats skapa ett nytt koloniområde i den börsta delen av Bergiusdalgången mot Lappkärret. Lotterna är hett efterfrågade av studenter på berget. Pengar har sökts och erhållits för att skapa en mindre mötesplats inom koloniområdet. Bergiusdalgångens passage under Roslagsvägens bro mot Bergianska trädgården borde gröngras.
2. Förslaget till ny Hjulsta trafikplats gör stora intrång i Järvakilen och dess kulturreservat. Oavsett hur den kommer att genomföras behövs en eko-/sociodukt över Akallavägen. En sådan finns med i en Åtgärdsvalsstudie från 2016 gjord av Trafikverket. Syftet är att stärka Järvakilen som spridningsväg – vilket är av betydelse ända in i Nationalstadsparken.
3. Järvakilen är viktig för Nationalstadsparken. Barkarbystaden byggs nu ut och kommer enligt planerna att ta värdefulla skogsområden upp mot Säbysjön i anspråk. Hästa klack har nyligen fått status som naturreservat vilket är mycket bra, men de nämnda skogsområdena borde sparas eller integreras i bebyggelsen på ett sätt så att de kan fortsätta att fungera som spridningsväg.
4. 2006 lade en statlig utredning fram sin analys att E4 och stambanan vid Silverdal. Igelbacken går under båda, och detta utgör den värsta barriären i Stor-Stockholmsområdet för djur, växter och människor. Att åstadkomma en järnvägsbro och en vägbro med passage under är en dyr affär men kan komma att aktualiseras i samband med nya infrastrukturbyggen eller ombyggnader. Kan vidgade kulvertar åstadkommas? Andra lösningar?
5. Bergshamravägen är en annan betydande barriär. För ett tiotal år sedan hade Solna med en ekodukt över Bergshamravägen i backen ned mot Brunnsviken i sin översiktsplan. Solna kommun lät också för ett antal år sedan göra en utredning om en överdäckning av en stor sträcka av Bergshamravägen. Skandia/If lät för ganska många år sedan bygga en kontorsbyggnad tvärs över vägen. Den fungerar litet som en ekodukt. Vad kan göras i den vägen för att överbrygga Bergshamravägen? Observera att Solna har förtätningsplaner i norra Bergshamra som angränsar till vägen.
6. Calluna gjorde åt Trafikverket en utredning om ekodukter i området som berör Nationalstadsparken och kunde peka ut ett antal platser där åtgärder av olika slag borde kunna vidtas för att hjälpa spridningen av växter och djur men också för att människor skulle kunna ta sig fram. Men kan säga att Trafikverket för ett antal år sedan följde upp detta med en väldigt omfattande s.k. åtgärdsvalsstudie av alla åtgärder som skulle kunna vidtas för att läka landskapet efter infrastrukturens intrång och skadeverkningar.

7. Lidingövägen är ytterligare en barriär. Den skulle kunna reduceras genom att Storängsvägen (som nu är stängd för genomfart) finge fortsätta under Lidingövägen – som då skulle gå på en bro – upp till Erikdalsbergsgatan. Mitt för K1:s stallar finns ett höjddparti som Lidingövägen skär igenom – lämpligt för en ekodukt över vägen.
8. Domen om vattentornet i Lilljansskogen gör att detaljplanen nu vunnit laga kraft. Ett betydande skogsparti kommer att skövlas och en kulturhistorisk byggnad att rivas. Kan vi förmå Stockholms stad att göra en utredning om en alternativ placering av vattentornet?
9. Det är på tok för mycket asfalt i parken. Inte bara på Bergiusvägen utan också på Fiskartorpsvägen, Greve von Essens väg och andra vägar. Därtill finns ett antal p-platser. Vägarna och p-platserna skulle i en del fall kunna tas bort i andra fall göras om till grusvägar eller gröngöros.

Kulturmiljöer och kulturlandskap

10. Cascaden

Kommittén för Gustavianska Parken (KGP) har i flera år arbetat med detta projekt. Tvärs över viken från GIIIs Hagapaviljong reser sig en lodrät bergvägg. Den har ett borrar/hugget hål uppifrån och ned till Brunnsviken, vars vatten rinner in i en liten kanal under gångvägen och in i berget. Tanken – Gustav IIIs eller Louis Jean Deprez? – var att vatten skulle vinschas upp med hjälp av en väderkvarn stående uppe på berget – vattnet skulle också gå till en bassäng för stallet som GIII planerade i skogen söder om Koppartälten. Huvuddelen av vattnet skulle flöda nedför bergväggen – ”cascaden”. KGP sägs ha säkrat finansiering för anläggningen men inte hittat någon villig att stå för driften.

11. Cadiers odlingsterrasser i Tivoli bör restaureras och planteringarna kompletteras.
12. Bergianska trädgården har nu äntligen fått en enda huvudman – Stockholms universitet. Det förenklar driften och ska förhoppningsvis kunna leda till en utveckling den botaniska trädgården, dess programverksamhet och själva trädgårdsanläggningen. Men BT lever under en knapp stjärna och har dessutom en något omaka granne. Vi har länge knutit förhoppningar till att Plantagen skulle utveckla sin butik till en spjutspetsbutik för ekologisk odling men så verkar inte ske. Kan vi hjälpa BT att hitta finansiering och utöka programverksamheten samt påverka Plantagen eller få fram en ersättare med ekologisk inriktning?
13. Roslagsvägen från järnvägsbron till Roslagstull bör omskapas till en stadsmiljögata. Detaljplanen för Albano föreskriver qtt så ska bli fallet och det var ett löfte man gav i samband med att man drev igenom den megastora utbyggnaden av universitetet i Nationalstadsparken. Som dåvarande stadsbyggnadsborgarrådet Kristina Alvendal sa: ”Nu flyttar vi ut stadsfronton in i Nationaltiostadsparken!” Skisser finns för en ombyggnad av denna del av Roslagsvägen och kostnadsberäkningar har gjorts av Trafikkontoret i Stockholms

stad. Vi har tillsammans med ett stort antal intressenter uppvaktat staden och pressat på i årtal – även Stockholms universitet, Akademiska hus m.fl. vill detta, särskilt med tanke på att Kräftriket tvärs över vägen görs till en del av själva campus. En stadsgata med sänkt hastighet skulle onödiggöra cykelöverfart på bro till Bellevueparken, vilket länge varit på tapeten.

14. Ellevio har gått in för att de sista kraftledningsstolparna – från Ekhagen till Ålkistan – ska vara kvar i stället för att låta gräva ned kabeln också på denna sträcka, vilket gjorts hela sträckan Ekhagen-Gasverket. Kan vi hitta sätt att nu när Ellevio bygger nya kabeländstolpar, tvinga Ellevio att trots detta lägga ned kabeln i marken? Talar inte försvarshänsyn för markförläggning?
15. Roslagsbanan ska ev. grävas ned från strax före bron över Roslagsvägen. Detta är en del av den s.k. Stockholmsförhandlingen. Vi har argumenterat för att den borde grävas ned ännu tidigare, helst strax efter passagen av Ålkistan – om inte ännu tidigare. Det skulle frigöra en mycket stor del av landskapet kring Brunnsviken från buller och ta bort en barriär. Bergianska trädgården skulle återfå ett stort område – mellan järnvägen och Roslagsvägen. Armfeldtska villan skulle återfå kontakten med våtmarksområdet i Bergianska trädgården, Lilla Frescati koloniträdgårdsområde skulle inte längre klyvas av järnvägen, en gemensam station med omstigningsmöjligheter för T-bana och Roslagsbana skulle kunna anläggas.
16. Hagakullen – ”Här vilar Klara” står det på en fejkad gravsten som Stockholmspartiet satte upp en gång. Längre har en restaurering av Hagakullen varit på tal. Nu är den vild- och igenvuxen, till och med utsikten från toppen har gått förlorad. Vi har haft planer på att ett kinesiskt tempel skulle återuppföras i sluttningen ned mot Frösundavik, gärna med en ringlande bäck genom tempelträdgården. Här skulle en gedigen landskapsarkitektinsats kunna göra susen.
17. Frösundavik, som ligger nedför Hagakullen, är ett vanvårdat område. Där finns ett stort hotell och ett vårdcentrum för ryggmärgsskadade. Nya vårdbyggnader byggdes och ersatte äldre byggnader och div. byggbaracker och placerades helt fel. Det finns några övriga byggnader och rester av en engelsk park. Men också gamla förrådstält och en del skräp. Förbundet satte igång med att restaurera ett par ängar och hade andra planer att gå vidare ihop med hotellet. Men hotellet gick i konkurs och nya ägare har tillkommit. Praktikertjänst har ett medlemsföretag som driver vårdanläggningen och är angelägna om att hitta sätt att nyttiggöra vissa äldre kulturbyggnader.
18. Inte långt därifrån finns det stora SAS-kontorshuset och en mycket stor parkeringsplats. Mengus fastighetsbolag har utökat parkeringarna ned mot Brunnsviken bakom Per-Henrik Lings Annero och säger sig vilja förbättra parken genom att bygga ett stort kontorshus på en del av parkeringarna. Detta har vi motsatt oss. Helt klart är att den olagliga utvidgningen av p-platserna måste

åtgärdas genom en genomgripande landskapsrestaurering. Vi har kartor från 1700-talet som väcker idéer om hur detta skulle kunna göras.

19. I samband med att Stockholms stad och Trafikverket slöt överenskommelse om Norra Länken beslöts som en del av uppgörelsen – och tröst till miljörörelsen – att ett vägreservat för Roslagsvägen skulle beslutas – vilket också skedde – från Ålkistan till Roslagstull. Att få Roslagsvägen nedgrävd skulle vara den allra största vinst för det historiska landskapet som skulle kunna göras. Riksmuseet och Vetenskapsakademien skulle återförenas (samma arkitekt, Anderberg), en fruktansvärd bullerkälla elimineras, partiklar och avgaser kraftigt reduceras och en jättebarriär för människor, djur och växter tas bort.
20. Förslag till detaljplan för Källhagens värdshus kommer förmodligen snart. Värdshuset har länge önskat ytterligare utvidga anläggningen genom att bygga en konferensanläggning på p-platsen invid hotellet. Helst vill vi stoppa detta men om det inte går är frågan vad som kan göras för att påverka projektet så att det blir någorlunda väl inpassat i landskapet?
21. Stallmästaregården har en lagakraftvunnen detaljplan för en tillbyggnad. Den är det inte mycket vi kan göra något åt, men skulle vi kunna få till en grönare inramning av nybygget kanske det vore bra.
22. Detaljplanen för Östra Hagastaden har vunnit laga kraft. Staden planerar att bygga denna del av Nationalstadsparken full med höghus, som en fortsättning på Hagastaden. Skulle vi kunna få Nobelstiftelsen att överge Slussen och förorda denna tomt invid Norrtull som plats för ett Nobel Centrum kan man hoppas på att Stockholms stad skulle ge med sig och överge hårdexploateringen. Går inte det är frågan vilka möjligheter som finns att säkerställa att entrén till Hagaparken blir inbjudande och värdig?
23. Det som kallas Norra Hagastaden är hela området där gamla Karolinska sjukhuset ligger och ned till Uppsalavägen. Det hotar att bli en mycket kraftfull vägg som reser sig bakom Haga Forum, sett från Brunnsviken. Planerna är i dag mycket flytande och lider av brist på finansiering. Kan vi ge oss in i detta och försöka få fram en mera acceptabel utformning?
24. Djurgårdsbrunn har städats upp och tennisbanorna har förnyats, två paddelbanor ersätter den tredje tennisbanan, en ny tennispaviljong har byggts i ett bättre läge, den engelska parken vid den ursprungliga brunnen har restaurerats, resterna av Djurgårdsbrunns värdshus har ställts i ordning och trädgården rustats upp. Vad som återstår är att få bort Stockholms stads upplag bakom tennisbanorna. Det är en åtgärd som varit aktuell i många år.
25. Lidingöbro är ett gammalt sorgebarn. Efter många års försummelser av Stockholms stad såg det ut att bli en lösning. En byggherre med boutiquehotell på andra håll i världen var intresserad av att ta över resterna och bygga ett nytt värdshus. Länsstyrelsen lade så många hinder i vägen att han tröttnade. Nu står hoppet till ett nytt företag.

26. Österleden - Östlig förbindelse har aktualiserats igen genom överenskommelsen mellan regeringen, Stockholms kommun och Nacka kommun samt Region Stockholm. Hur kan vi på bästa sätt motarbeta detta enorma ingrepp i Nationalstadsparken?

Rekreationsmöjligheter - tillgänglighet

27. Tillgängligheten till Tivoliberget bör förbättras.
28. GC-bro över Ålkistan. Passagen med gång eller cykel över Ålkistan från Bergianska trädgården/Fridhem till Bergshamra och den nya vattenparken är extremt krånglig. En bro för gång och cykel har diskuterats och planerats i många år. Anders Bodin har tagit fram en skiss på hur en sådan bro skulle kunna byggas.
29. Passagen på den norra sidan längs Ålkistan, under Roslagsvägen och Roslagsbanan behöver säkerställas i samband med Stena Fastigheter bygger nya bostadshus i kv Triangeln.
30. Fiskartorpet fungerar inte som den motionscentral som den en gång var. En målsättning är att återskapa den som motionscentral för att ge Norra Djurgården en fantastisk anläggning för idrott och motion – även om hoppbacken inte kommer att kunna användas för backhoppning.
31. Loudden – oljeterminalen är riven och en ny stadsdel planeras. Förbundet har kritiserat den begränsade mängden grönyta inom det planerade området – stadsplanen förlitar sig helt på tillgången till Kaknäsområdet och Ladugårdsgärde. Kan vi påverka denna stadsplanering? Och kan vi se till att området inom Nationalstadsparken som Loudden gränsar till utformas så att slitaget begränsas?
32. Spårväg city över Ladugårdsgärde riskerar att bli en barriär, gå på gräset med kraftiga staket på båda sidor. Vi har argumenterat för att spårvägen ska gå i Lindarängsvägen och att den vägen inte ska breddas. Bilarna får helt enkelt vänta på spårvagnen.
33. Ett "bilfritt" Södra Djurgården. Önskemålet har länge varit att stänga möjligheten för privata personbilar utom för boende på Södra Djurgården, taxi och handikappbilar att köra in på ön – såväl över Djurgårdsbron som vid Djurgårdsbrunn. Då och då görs försök i denna riktning men utan en långsiktig plan för hur detta ska gå till. Det kräver samverkan mellan Stockholms stad och Djurgårdsförvaltningen för att skapa en långsiktig strategi för att åstadkomma detta.
34. Nationalstadsparken är utsatt för mycket trafikbuller. Bullerskydd och bullervallar har diskuterats i många år och behöver snarast komma på plats på flera ställen, främst Uppsalavägen (E4). Bergshamravägen och Roslagsvägen. Såvitt inte andra åtgärder som att sänka hastigheterna radikalt kan få såväl mängden bilar som bullret att minska.